

Laasco's
a, de amb
lenis werd
r genade-
fening van
rme, een
was vroe-
den, maar
de daad of
tot stand
Vooreerst
waren, en
die door
veve, werd
ei gebrek
daze 3000
ypocriet en
dwalin-
oorden de
en zooveel
er een ge-
kerk zijn,
van Gods
had; ver-
en; slechts
nanten be-
n, en zoo-
geheel on-
eene t. w.
ad kunnen
rkmatie kon
t de leden
en vroom-
nu scherp
evens be-
het eerste,
het tweede
schuilt het
d der pr-
van boete,
er sprake
t.
itie in het
waad, dat
personen,
is de kerk
van haar
er geen
matie, in
de der kerk
is te doen
u eenmaal
e onzeker-
kunt ge u
ten regel,
geoorloofd
valt over
dat breuke
akelijk is,
atie van de
poging om
p oawil of
dit diep-
ten.
geen refor-
altoos op
in de be-
gestadig
En de
ramenten
om deze
te gaan.
uitvoering,
n de ge-
u in on-
op gericht
men moet
t door de
gebrek in
et, dat ge-
ning stuit,
u moet er
aategen
kostenlijke
n we den
zijn kerk,
Dat mag
en in La-
et met sijn
der kerk
reformatie

wordt voor de Kerk van Christus in alge-
meenen zin.
En slechts op één punt hokt het nog,
in soover deze redacteur nog oordeelt, dat
het enkelvoud kerk ook kerkrechtelijk
gebezigd werd voor een landskerk.
Hij schijft toch, D. G. bijvallende:
Wat wij dan vinden bij die mannen van ver-
wonderlijke stijfheid en diepe opvatting van
beginselen? Vooreerst een rijk en mild gebruik
van het woord »Kerk» of »Gemeente» (ecclesia),
in den zin van particuliere of plaatselijke Kerk;
dan een even mild gebruik van den enkelvoud-
igen vorm om de »ecclesia universalis», de
zoogenaamde zichtbare Kerk aan te duiden;
en dan eindelijk nog een enkelvoud als ons
»Chr. Kerk». Wij willen enkele citaten
geven van betrouwbare Gereformeerden.
Nu zal het weinig moeite kosten, ook op
dit punt tot volkomen overeenstemming te
geraken.
Onzerzijds is toch in het minst niet be-
weerd, dat men niet spreken kan en mag
van de Gereformeerde kerk, de kerk van
Frankrijk, de kerk van Engeland, de kerk
van Schotland enz.
Integendeel we hebben dat eigener be-
weging steeds erkend en zelf gedaan.
Alleen voegden we er bij, dat dit niet
kerkrechtelijk, maar altoos in dogmatischen,
historischen of geographischen zin geschiedde,
of ook wel oratorisch.
Het zal dus nu maar de vraag zijn, of,
bij raadpleging van het kerkrechtelijk ge-
bruik onzer vaders, metterdaad blijkt, dat
ze ook in kerkrechtelijken zin (niet een
enkel maal bij vergissing of onnadankend),
maar in hun vaststaand gebruik, in hun
officiële akten enz., ook het enkelvoud
bezigden voor het geheel van de kerken
onzer lands.
Nu is het citaat uit Laasco, waarop
D. G. zich beroept, niet van Laasco, maar
een citaat van Dr. K. over Laasco, en dit
citaat zegt niets anders dan dat ook La-
asco, om geographisch de kerken aan te
duiden, ook sprak van de Zwitsersche, de
Fransche kerk enz.
Voorts wijst hij op twee zeer sterke uit-
latingen van de afgevaardigden uit Engeland,
maar die niets ter zake doen, omdat juist
»the Church of England» haar oude
Roomsche hiërarchische eenheid bewaard
heeft, geen plaatselijke kerken, maar enkel
»parishes» kent, en dus juist een voorbeeld
oplevert van het gevaar dat in dit woord
kerk voor de landskerken schuilt. Van ons
Gereformeerde kerkrecht wilden de Engel-
sche bisschoppen niets weten. Ze stonden
er vlak tegenover.
En wat nu de overige citaten, met name
dat uit de Synopsis, de oratie van Boge-
man, enz. aangaat, zoo is het duidelijk, dat
alle deze citaten of dogmatisch, of histo-
risch, of geographisch, of oratorisch ge-
noemen zijn. En dat er niet één enkel in
voorkomt, waarin het begrip kerkrechtelijk
wordt genoemd.
We zeggen daarom niet, dat niet zeer
wel bij dezen of genen schrijver hier of
daar een enkelvoud kan voorkomen; maar
vooreerst zal het dan zaak zijn overal den
oorspronkelijke tekst te raadplegen, daar
kerke enkelvoud en kerke meervoud maar
een onnoozel schrapke scheide, en over-
schrijvers of nadrukkers hierop vaak niet
hebben gelet.
Maar al ware het ook dat tien of meer
voorbeelden van dien aard waren saam te
lezen, eilieve wat zou dit tental excepties
dan nog voor gewicht in de schaal werpen
tegenover de honderden en duizenden voor-
beelden van het tegendeel, overal waar onze
kerken zich opzettelijk in kerkrechtelijken
zin geopenbaard hebben?
En wat de geachte redacteur ten slotte
aanmerkt:
De naam is voor ons geen hoofdzak, maar
na al wat ook in deze dagen daarover is ge-
schreven, zien wij nog volstrekt niet in, waarom
niet evenzeer van de Gereformeerde Gemeente
of Kerk in N.-Holland, in Nederland, in Ame-
rika, in de wereld, als van de Gereform.
Gemeente of Kerk in Amsterdam mag worden
gesproken. De één Kerk des Heeren is geen
optelsom van zoo vele Kerken, maar één
lichaam; en elke Kerk is een deel van dat
lichaam, en de Kerken in een land zijn elkan-
ders leden en één in de één Kerk en haren
Heer.
Hier vallen we van harte bij, mits maar
wel onderscheiden worde tusschen de kerk
van Christus als Lichaam des Heeren, en
tusschen de geïnstituëerde formatiën, waarin
haar openbaringen optreden.
Neen gewisselijk de kerk des Heeren is
geen optelsom van plaatselijke kerken.
God zij lof, niet.
Ze is één in haar Hoofd. Ze is één lichaam.
Ze is één door den Heiligen Geest. T. w.
niet de kerk van Christus in Nederland,
maar de kerk van Christus over heel de
wereld, met de kerk in de hemelen er bij.
Vooreerst daarentegen deze één heilige
Christelijke kerk zich onder menschen open-
baart, en plaatselijk een gestalte aanneemt,
verkrijgt ze een concrete formatie.
Uit deze concrete formatiën wordt de
macht in de meerdere vergaderingen ge-
dragen.
De macht in de classis komt uit de ker-
keraden; niet de macht der kerkeraden uit
de classis.
En dan wordt het wel teidege een op-
telsom.
Immers men moet wel bepalen welke
plaatselijke kerken tot deze en welke tot gene
classis behoren.
En dan telt ieder.
Dan toch zegt men: »Tot deze classis
behooren 10 kerken, tot gene 12 kerken».
En dan zegt niemand als de classis saam
is: »Dat is nu de kerk van de Veluwe, of
de kerk van het Gooiland, of de kerk van
de classis Droogham» maar ieder zegt:
»de classis van deze en die kerken».
Wat nu van een classis geldt, geldt even-

zoo van een provinciale synode, en ins-
gelijks van een generale synode.
Immers alle drie deze meerdere vergade-
ringen zijn van nature gelijk.
Wij kunnen ons dan ook niet voorstellen,
dat over deze zaak nog veel verschil van in-
zicht mogelijk is.
Over de beginselen zijn we het allen eens.
In de grondbeschouwingen is geen verschil.
En ook over de praktijk onzer vaders is
uitsluitel te geven uit wat ze ons nalieten.
KUYPER.
Uit de Pers.
Uit de Kuyper nemen we ditmaal dit warm
gestelde artikel over, dat van moed en hope,
zonder overmoed, getuigt.
In de Kerkelijke kringen der Gereformeerden van
ons vaderland, heerscht een ongewone bedrijvigheid.
Geen wonder. Nog slechts ongeveer vier weken
schieden om van de Synodale Vergaderingen der
Christ. Kerk. en Ned. Kerk. Gemeenten, die in de
hoofdstad van ons land zullen gehouden worden, en
waarop de zoo gewichtige zaak, de vereeniging van
de Gereformeerden in Nederland, de hoofdzak van
behandeling zal zijn.
Worden bij de Ned. Kerk. deze dagen de Classi-
cale Vergaderingen, met het oog op de Synodes, ge-
houden, omdat zij tot lierose een Classicale verga-
dering op de Synode hebben, bij ons zijn de
Classicale vergaderingen te deze reeds achter
den rug, en worden thans gevolgd door de Provin-
ciale Synodes, die afgevaardigden ter Synode kiezen.
Wat ons van het verhandelende op onderscheidene
Provinciale Synodes ter ooren kwam, liest alles ons
bemoedigend, met het oog op de beslissing, die er
lang in Amsterdam vallen zal. De vorige week ver-
gaderden de Christ. Kerk. Gemeenten van Gelder-
land in particuliere Synode te Arnhem, om zich
hoofdzakelijk bezig te houden met de behandeling
van de Memorien van Deputaten inzake de vereeniging
der Gereformeerde Kerken, na onderlinge overre-
den, respectievelijk aan de Kerken, door welke zij
benoemd waren, aangeboden.
Was deze vergadering van hoog belang, omdat de
zaak, die haar bezig hield, zulk verstrekkende gevol-
gen heeft, zooveel voor de Christ. Kerk. als
voor Ned. Kerk. Gemeenten, met blijdschap en
dankbetuigingen aan den Heere kunnen wij daarom het
feit constateren, dat het der vergadering niet moe-
lijk is gevallen, in deze gewichtige en teedere aange-
legenheid tot een besluit te komen.
Het eerste besluit, dat door de broederen met alge-
meene stemmen genomen werd, was: goedkeuring te
hechten aan hetgeen door onze Deputaten inzake de
vereeniging vermeld is.
Dit besluit was beslissend voor hetgeen volgen zou.
De vraag toch, hebben de Deputaten gehandeld in den
geest van de Synode te Leeuwarden, beheerscht hier
alles, en zal ook op de a.s. Synode voor alles beant-
woord dienen te worden.
Door het antwoord dat Gelderland's Gemeenten op
deze vraag gegeven hebben, hebben zij de handelingen
der Deputaten voor haar rekening genomen.
Wie het in waarheid om de vereeniging van de
Gereformeerden te doen is, en met biddenden ernst
pogingen daartoe aanwendt, zal moeten erkennen,
dat onze Deputaten niet iijver en nauwgezetheid de
belangen der Christ. Kerk. Gemeenten hebben be-
hartigd, en in de gegeven omstandigheden niet
anders hebben kunnen handelen, dan zij gedaan
hebben.
Niet allen schijnen deze meening te zijn toegedaan;
te oordeelen althans naar hetgeen door enkele at-
tentelijke personen in den laatste tijd over de Memorien
van de Deputaten geschreven is.
Wij betreuren deze uitlatingen in hooge mate. Niets
wordt door deze broederen toch gezegd, wat een
nieuw gezichtspunt aanbrengt. Bovendien hebben de
broederen de gelegenheden, die den afgevaardigden
hans bewaren voor den dag te komen. Of zij het
gegaan hebben, weten wij niet, doch wij spreken als
onze overtuiging uit, dat het niet goed is, zoo kort
voor de Synode, een zaak te stroomen, dat licht tot
verredering aanleiding kan geven.
Of wij dan meenen, dat de weg nu reeds geheel
vlak en effen is, en of wij zoo kortschichtig zijn, dat
wij geen enkele onafhankelijkheid of den afgevaardigden
omdenken? Verre van daar. Ook wij zien moedelijk
heden, die alleen door vroom beleid en zelfverloofte
nende liefde kunnen worden weggenomen.
Wie nu, voor alles, de rust liefheeft en de vereenig-
ing van de Gereformeerden geen inspanning en
zelfverloofte waard is, die beginne eenvoudig
niet aan deze zaak, maar getrouwe zich dan ook den
zwijgen te laten, en te roepen, dat de afgevaardigden
man handelt tegen het ingedrukt bevel der Heeren.
Wie zich dan ook te deze zaak in zijn denken en
doen alleen laat beheerschen door de vraag wie er
aan het langste eind trekt, en niet duiden kan, dat
aan zijn zijde meer toegeeflijkheid gevorderd wordt
dan aan de andere zijde, zal zeker niet van harte
kunnen medewerken om het begonnen werk voltooid
te zien.
De provincie Gelderland doet hier niet aan mode.
Zoo de zaak nu staat, is zij onzinnig een zaak
van Christelijk vertrouwen. Is er geen vertrouwen
in de wederzijdsche uitspraken, gaat men angstvallig
vragen, of hier en daar geen alder onder het gras
schuilt, al verbergt zij zich ook onder schoone woorden,
dan zou het beter zijn, dat de zaak niet begonnen
ware, daar zij, in plaats van aan de sere Gods bevor-
delijk te zijn, weder den vijanden van de Gereform.
leer zal ten goede komen in hun strijd tegen de
Gereformeerden.
Wij voor ons, en ook de Synode van Gelderland,
gaan uit van de gedachte, dat in de wederzijdsche
Deputaten en de wederzijdsche Synodes, die deze
zaak hebben te behandelen, mannen zijn, die vóór
alles de eere Gods ter harte gaan, en daarom ver-
trouwen waardig zijn, tenzij duidelijk blijkt, dat
zij het vertrouwen der Gemeenten hebben
onwaardig gemaakt.
Zoolang de niet onwederlegbaar blijkt, is het niet
geoorloofd hun bedoelingen toe te schrijven, die tegen
het welzijn van de Ned. Kerk. of Christ. Kerk.
Gemeenten indroischen.
Alleen waar de verdere onderhandelingen en be-
slissingen op wederzijdsch vertrouwen gegrond zijn, en
van den arbeid der a.s. Synodes een herlijk vrucht
verwacht worden onder den zegen des Heeren, een
vrucht waarvoor het nagelicht den Heere nog danken
zal.
Mocht het van achteren blijken, dat er werkelijk
nevenbedoelingen in het spel geweest zijn, die komen
dan voor rekening van hen, die deze zaak hebben
dueren onderhouden, maar wij vertrouwen dan ook
tevens dat de Heere, Die alle dingen bestuurt, ook
dit zal doen medewerken ten goede voor Zijn
dunnekerke Kerk.
Doen wij slechts wat onze hand vindt om te doen,
n. l. bidden en de hand aan de ploeg slaan, een ieder
in den kring, waarin hij werkzaam is.
De vijand zit niet stil, en zal vooral nu het er op
aankomt, allerlei potten rooken, en zelfs in ons
eigen kamp, om ons daarmede te kiffen.
Aller oogen zijn op ons gezet. Geve de Heere
allerwege eenstemmigheid en broederlijke genegenheid,
opdat, na weinige weken, de vijanden ten spijt,
Jeruzalem's muren voltooid mogen worden.
Ga daartoe in de binnenkamer, zoowel als in de
blijkenkomst der Gemeente, het gebied gedurig op tot
den troon der genade, tot den Vorst van al, tot den
hartelijkheid in Christus, dat Hij, Die tot hiertoe boven
bidden en denken welgedaan heeft, ook verder Zijn
genadigen bijstand en de voorlichting des Heiligen
Geestes verleene.
Onze hulpe zij in den Naam des Heeren, Die hemel
en aarde gemaakt heeft.
Aan Ds. Lindeboom van Zutphen voor dit
goede woord onze dank.
Metterdaad het gebet mag niet vertragen.
De eenheid die komt moet ons van God
gegeven zijn, opdat er Hem de dank en de
eere voor worde toegebracht.
KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned.
Geref. kerken.
Voorloopige Synode te Amsterdam.
De kerkeraad der Neder. Geref. kerk van
Amsterdam herinnert er aan dat de Synode,
zoo de Heere wil, op Dinsdag 7 Juni, des
namiddags te 2 uren, in de Keizersgrachtkerk
hare zittingen aanvangt.
De classen, die nog geen bericht inzonden,
worden uitgenoodigd, zoo spoedig mogelijk,
opgave te doen van den dienaar des Woords
en den ouderling uit haar midden (met aan-
wijzing van secundi), die als afgevaardigden
zijn benoemd.
De kerkeraad hernieuwt het verzoek om de
afgevaardigden, voor ditmaal, in de mede te
geven of vooraf op te zenden credentie en
instructie te machtigen, om, zoodra het noodige
accorde tot stand zal gekomen zijn, zich met de
afgevaardigden der Christelijke Gereformeerde
kerken, tot één Synode te vereenigen, en saam
met deze broederen wettiglijk zoo voor hunne
en onze kerken, waartusschen elk verschil dan
wegvalt, te besluiten.
Ook wacht de kerkeraad nog bericht of
logies bij lidmaten der gemeente begeerd wordt.
Rapporten van deputaten werden reeds vóór
14 Mei ingewacht; dusverre kwam nog weinig
in, zoodat het verzoek om toezending wordt
herhaald.
Met het oog op het op te maken Agendum
wordt op spoed aangedrongen.
Namens den kerkeraad,
de deputaten ter voorbereiding der
Voorloopige Synode:
B. VAN SCHILVEN.
H. W. FELDERSHOFF.
Verslag der gewone classis van
10 en 11 Mei 1892 te Klundert der
Ned. Geref. Kerken van Noord-
Brabant en Limburg.
De eerste der vijf zittingen dezer classis
werd nadat gezongen was Ps. 72: 8, des
morgens om elf uur door Ds. J. H. Feringa
met gebed geopend en met voorlezing van
Jesaja 11 en 12. Hij wees er met een enkel
woord op hoe op de eerste »adolescente»
classis in 1887 in Klundert 4 kerkeraden samen-
kwamen, hoe ook in de eerste door hem bij-
gewoonde classis slechts 4 kerkeraden stem-
recht hadden, en nu vertegenwoordigde deze
classis reeds 10 vrijgemaakte kerken. Vervol-
gens heette hij vooral ook welkom de afge-
vaardigden der Christ. Geref. classe Klundert
en der Christ. Geref. kerk van Bergen-op-Zoom.
Na onderzoek der credentiebrieven, vaststelling
van de presentielijst, en enkele kleine bespre-
kingen werden benoemd bij den praeses Ds.
J. H. Feringa, als scriba Br. A. C. van Drim-
melen en als Assessor Ds. A. Schouten Wzn.
Vervolgens werden de notulen der vorige
classis gelezen en goedgekeurd; en daarna
sprak Ds. M. Oudag van Klundert namens
zijn classis een hartelijk woord, en Ds. A. H.
van der Kooij namens de Christ. Geref. ge-
meente te Bergen-op-Zoom.
Behandeld werden nu de rapporten der
classicale deputaten inzake de Zending, inzake
approbatien en loonningen tusschen tijds,
inzake correspondentie met de Christ. Geref.
classis dezer gewesten, en inzake het classis
archief; waarna deze eerste zitting om een
uur op verzoek des voorzitters met gebed ge-
sloten werd door Ds. van der Kooij.
De tweede zitting werd om ruim twee uur
geopend in het kerkgebouw naast de verga-
derzaal van den morgen. Vele belangstellende
waren aanwezig en ook de afgevaardigden
van de Christ. Geref. gemeente te Klundert.
Nadat gezongen was Ps. 72: 6 en geopend met
gebed en met het lezen van Jesaja 60: 1-11
heette Ds. Feringa hen hartelijk welkom en
leidde de referenten bij de vergadering in. Na
het zingen van Ps. 67: 1 ontving Ds. Schou-
ten het woord en leverde een boeiend en
leerlijk referaat over de vraag: Wat onze
Gereformeerde vaders voor de Zending ge-
daan hebben. Een opgewekt debat volgde op
dit stuk. Daarna sprak Ds. K. Fernhout van
Dordrecht over zijn onderwerp: De zending
en zijn opleiding. Ook op dit schoone stuk
volgde levendige discussie. De vele en vele
toehoorers volgden de referaten en discussiën
met blijkbare belangstelling. Ten besluite werd
gezonzen Ps. 117, waarna omstreeks 5 uur
Ds. Oudag op verzoek des voorzitters voor-
ging in dankgebed.
Om 6 uur riep het klokgeluid een schare
van vele honderden in het kerkgebouw samen
voor de aan den Classicaal Zendingdag ver-
bonden Bediening des Woords. In deze derde
samenkomst der classis werd, nadat gelezen
was Psalm 87 en gezongen Ps. 67: 1, door
Ds. Feringa gesproken over de vraag: »Zoudt
Gij dan stil zijn?» in Richteren 18: 9; vervol-
gens na het zingen van Ps. 86: 3 door Ds.
Fernhout over Joh. 21: 1-14; ten slotte nadat
gezonzen was het berijnde Gebed des Heeren,
v. 2, 3 en 9 (waaronder voor de Zending
werd gecollecteerd) door Ds. Schouten over
Jesaja 55: 13. Nadat zoo was gesproken over
de opwekking tot den arbeid, den arbeid der
Zending zelf, en de uitkomst van den arbeid,
werd deze Bediening des Woords op de ge-
wone wijze geëindigd; en in de kerkekamer
de derde zitting der classis, na enkele herin-
neringen en besprekingen, om ruim 8 uur met
gebed gesloten.
Den volgende morgen om 9 uur ving de
vierde zitting der classis aan, met Psalmgezang,
gebed en voorlezing van Jesaja 54. Na vast-
stelling van de gewijzigde presentielijst werden
nu behandeld de (meerendeels zeer gewichtige)
volgende rapporten: van den classicaal cor-
respondent, van de zeer veel vooruitgang op
bijna elk gebied toonende kerkvisitalie, van
de hulpbehoevende kerken, van de examina,
van de vergadering inzake de hulpbehoevende
kerken op 4 Maart te Utrecht gehouden, en
de voorloopige vacaturebeurten-regeling. De
rapporten inzake vacaturebeurten-regeling en
uitvoering van Art. 13 K. O. werden verdaagd
tot de eerste vereenigde classis. Voor voor-
loopige regeling der uitvoering van Art. 13
K. O. deputaten aangewezen. Voorts werden
(na rapport) deputaten benoemd inzake Bijbel-
colportage en deputaten van informatie voor
de e.k. vereenigde classis in Oostelijk Brabant
over de voorgestelde opname ener Vrije Gere-
formeerde Gemeente in het kerkverband der
Ned. Gereformeerde kerken, waartoe deze clas-

sis zich met het oog op de a.s. Synoden on-
bevoegd verklaarde. Ook werden de wijze van
vragen der afvaardigingskosten dezer Synoden
besproken en deputaten aangewezen om on-
derzoek te doen inzake de albetaling der al-
gemeene proceskosten; dewijl in deze be-
loofde berichten nog niet waren ingekomen.
Nu werden de verschillende deputaten en
hun secundi benoemd of herbenoemd. Vervol-
gens geschiedde de rondvraag naar art. 41
K. O., die over den arbeid der kerken voor
de Zending, en die over de naleving der »Per-
manente Besluiten», wat tot enkele belangrijke
besprekingen aanleiding gaf. Ten slotte namen
de afgevaardigden der Christ. Geref. classis
Klundert (in den aanvang der middagzitting
die der Christ. Geref. kerk van Bergen-op-
Zoom) met een hartelijk woord afscheid; waarna
de vierde zitting om ruim 1 uur met dank-
gebed werd gesloten.
Nadat de vijfde zitting om ruim 2 uur met
gebed was geopend, werd eerst de bespreking
van enkele rapporten en van de punten, bij de
rondvraag naar art. 41 K. O. aan de orde
gekomen, voortgezet en geschiedde de noodige
verrekeningen met den assessor. Vervolgens
werd de credentiebrieven ter a.s. Synode (en
naar de daarop volgende vereenigde Synoden)
vastgesteld en getekend. Daarna de punten
der Memorie inzake de Vereeniging behandeld;
waarbij de classis grooten nadruk legde op het
nauwkeurig naleven van het te 's Gravenhage
in 1891 in deze bepaald. Afgevaardigd werden
naar de Synoden: Als primi Ds. J. H. Feringa
en ouderling A. C. van Drimmelen, beiden van
Klundert; en als secundi: Ds. A. Schouten
Wzn. en ouderling K. Danc Czn., beiden van
Willemstad.
Van de »korte predicatie» kon, ingevolge
vroeger classis-besluit, ook ditmaal nog geen
sprake zijn. De rondvraag naar art. 43 K. O.
leverde niets op. Van de lezing der korte
notulen werd vrijstelling verleend; en de vast-
stelling der notulen opdragen aan de leden
van het moderamen. De (vermoedelijk onnoo-
dige) aanwijzing van plaats en roepende kerk
voor de e. k. gewone classis op den in de
huishoudelijke regeling aangewezen tijd, deed
voor beide Werkendam gekozen worden.
Omstreeks half vijf werd deze laatste zitting
met dankgebed gesloten.
De classicale correspondent:
FERINGA.
Kort verslag van de vergadering
der classis Amersfoort, gehouden
te Amersfoort 18 Mei 1892.
De voorzitter der vorige vergadering Dr.
H. H. Kuyper opent de vergadering met ge-
bed en het lezen van Ps. 131.
Dertien kerken waren vertegenwoordigd;
van één kerk waren geen afgevaardigden
opgekomen; verscheidene diakenen met advi-
serende stem woonden de vergadering bij.
Als moderamen worden gekozen: Dr. G. van
Goor, praeses; Ds. L. Adriaanse assessor;
Dr. H. H. Kuyper, scriba.
De notulen der voorgaande vergadering
worden gelezen en goedgekeurd.
De voorzitter roept een hartelijk welkom
toe aan Ds. Maan, den pas bevestigden dienaar
des Woords te Loenen-Vreeland en aan de
kerk van Zuilen, die onder leiding van Ds.
Adriaanse tot reformatie gekomen was.
Het onderzoek volgens art. 41 D. K. loopt
betredigend af.
Tot afgevaardigden voor de voorloopige
Synode te Amsterdam worden benoemd: Dr.
G. van Goor, primus, Dr. H. H. Kuyper,
secundus en broeder J. de Ruig, ouderling,
primus, broeder C. Verhoef, ouderling, secundus.
Aan den quaestor Ds. M. J. Bouman wor-
den op zijn verzoek onder dankbetuiging voor
de bewezen diensten, ontslag verleend en in
zijn plaats gekozen Dr. L. Adriaanse van
Zeist.
De consulenten worden aldus gere-
geld: Dr. G. van Goor, Loosdrecht, en Fien-
hoven; Ds. L. Adriaanse, Westbroek Maartens-
vecht; Dr. H. H. Kuyper, Amersfoort en Soest.
De Memorie van de Deputaten tot vereenig-
ing der Christ. Geref. en Ned. Geref. kerken
wordt toegelicht door den voorzitter en nit-
voerig besproken. De classis is eenparig van
oordeel, dat de naam der vereenigde groe-
pen van kerken »de Gereformeerde kerken»
liiden moet.
Naar aanleiding van punt 10 tot genoemde
Memorie besluit de classis, dat tot dekking
der proceskosten, elke kerk vóór 6 Juni een
buitengewone collecte zal moeten houden, zoo
mogelijk voortgegaan door een inzameling
van vrijwillige bijdragen bij de meer gegoede
leden der kerk.
Vervolgens wordt verslag uitgebracht door
de verschillende Deputaten:
1º door de Deputaten in zake de voorge-
nomen provinciale diaconessen-inrichting te
Utrecht; — de Deputaten worden gecontinueerd;
2º door de Deputaten voor de noodlijdende
kerken; — in plaats van Ds. Bouman wordt
gekozen Dr. H. H. Kuyper;
3º door de visitatoren van de classis in zake
moelijkheden in twee kerken gerezzen betref-
fende tuchtzaken, de geschillen zijn opgelost;
in plaats van Ds. Bouman wordt als visitator
benoemd Ds. Maan en als secundus aangewe-
zen Dr. H. H. Kuyper.
De overige deputaten worden gecontinueerd.
Rekening en verantwoording van den afge-
trede quaestor worden nagezien en goedge-
keurd.
Met het oog op de beslissing door de Syn-
ode te nemen, wordt besloten geen roepende
kerk aan te wijzen maar deputaten der clas-
sis te machtigen, wanneer zulks noodig mocht
blijken een nieuwe classisvergadering saam te
roepen, en voorts het archief en de financiële
nalatenschap der classis e. k. aan de nieuwe
classis te vermaken.
Ten slotte werd Ds. Bouman, dienaar der
Woords te Amersfoort, die het beroep naar
Voorthuizen had aangenomen, ontslagen en de
vergadering na het toezien van Ps. 134 aan
den scheidenden dienaar met dankzegging door
den voorzitter gesloten.
Namens de classis:
Dr. H. H. KUYPER, scriba.
Het was Zondag 13 Mei 1892 voor de ge-
combineerde kerken van Vreeland-Loenen een
onvergetelijke dag.
Pas tot reformatie gekomen, vervulde de
Heere zijne dierbare belofte: »Uwe oogen
zullen uw leeraar zien».
Onze geachte consulent, Dr. H. H. Kuyper,
dienaar van Baarn, bevestigde Ds. W. Maan,
laatst predikant te Augustinus, in zijn heilig
dienstwerk, naar aanleiding van 2 Cor. 3: 18.
In eene krachtige en doorvrochte rede wees
Z. B. w. met getrouwheid op het heerlijk voor-

recht in de kerke Christi, bijzonder van den
Dienaar des Evangelies onder deze bedeeing,
om met vrijmoedigheid, het Woord Gods, te
mogen brengen, aan de conscientien der
menschen.
De gemeente zong haar leeraar toe Psalm
134 vers 3.
In de intrede werd naar aanleiding van
Efeze 4: 11b en 12 gewezen op het doel van
de verscheidenheid der gaven en bedieningen
in Christus kerke, bijzonder van den dienaar
des Evangelies, die geen ander doel heeft, dan
het lichaam van Christus op te bouwen in de
liefde, ten einde de eenigheid des geloofs te
bewaren.
Stelle de Heere onzen geliefden leeraar in
deze kerken onzer vaders ten leeren zegen,
opdat Zijn nooit volprezen naam worde ver-
heerlijkt en het Godrijk worde uitgebreid.
De Heere heeft groote dingen bij ons gedaan,
dies zijn wij verblijd.
H. H. HOFSTRA, Scriba.
Vreeland, 17 Mei 1892.
Buitenland.
Zwitserland. Stijf tegen het subjecti-
visme van de school Astié e. a.
Wij deelden in de Heraut reeds mede, dat
er in Zwitserland een strijd ontbrand is op godge-
leerd gebied, en hoe deze is overgebracht in de
Gereformeerde kerken van Frankrijk. Die strijd
kon ook haast niet uitblijven. In den laatste tijd
waren de Fransche godgeleerden zoo voortge-
hold op de paden van de Duitse »Vernünftungs-
theologie», datte verwachten was, dat zich stem-
men daartegen zouden verheffen. Steeds meer
naderden zij die den naam van Evangelisch
wildten dragen tot de liberalen, zoodat het
scheen alsof de twee legerkampen, die in 1872
nog zoo scherp tegenover elkander stonden, een
verzoeningsfeest wilden vieren in eene geza-
menlijk aan de regering gevraagde officiële
synode. De liberalen bonden zich wat in en
werden min of meer conservatief, de evange-
lichen dronken met volle teugen uit den be-
ker, door de Duitse school van Harnack
en Ritschl ingeschonken, en juichten de mo-
derne critici toe. De Evangelischen gevoelden
het zelve niet, dat zij door het modernisme
overwonnen werden, dat zij in beginsel tot het
modernisme waren overgegaan. Zij verkeerden
in den waan, dat de modernen of liberalen
door de overvinding geleerd wat verstandig
geworden waren, terwijl zij winst gedaan had-
den, met hetgeen de wetenschap in den laat-
sten tijd had geleerd.
Gelukkig dat er nog mannen in Frankrijk
gevoonden worden, die het gevaar dat dreigt
of liever de jammer die reeds gekomen is,
mogen inzien. Althans de hoogleraar E. Dou-
merge, van Montauban, heeft in een geschrift
tot titel dragende: »Het gezag in het stuk
des geloofs en de nieuwe school», den oorlog
verklaard aan de nieuwe subjectieve richting,
en met nadruk voor die nieuwe school ge-
waarschuwd, door te wijzen op het voorbeeld
van Edmond Scherer, die ook begon met zich
in de richting van het subjectivisme te be-
wegen (hij was leerling van Alexandre Vinet),
zich daarna losmaakte van hetgeen de kerk
in hare leerstukken had geleerd, om ten slotte
tot een stoeteloos scepticisme te vervallen.
Daartegenover liet zich de hoogleraar Leo-
pold Monod hooren in een geschrift, getiteld:
»Het vraagstuk van de autoriteit», waarin hij
zich als een vurig voorstander van de nieuwe
subjectieve richting doet kennen.
Het heetst wordt echter de strijd gevoerd
in Zwitserland, waar hij het eerst ontbrande
en wel in het kanton Waadtland. Zoolwel in
de z. g. nationale als in de vrije kerk telde
de nieuwe school vele en bekwaame woordvoe-
ders, tegen welke de hoogleraar Godet van
Neuchâtel het eerst zijne stem verhoef. Het
orgaan der nieuwe school is het weekblad
»Evangile et Liberté», door den hoogleraar
Paul Chapuis, van de nationale kerk, geredi-
geerd. Week aan week worden in dit blad de
z. g. nieuwe denkbepelden der gemeente aan-
gegrepen, terwijl de hoogleraren Albr. Ritschl
en Ad. Harnack als de corruptie der hedenda-
gische Duitse theologie worden verheerlijkt.
Toch willen de mannen van de nieuwe
school niet met de modernen op eene lijn
gesteld worden. Maar het is niet te ontken-
nen dat de modernen wel inzien, dat het op-
trede van de nieuwe school, koren op hun
molen is.
Dit kwam onlangs op eens voor de nieuwe
school bedenkelijke wijze aan den dag. Toen
bovengevoemde hoogleraar Chapuis ergens
eene voordracht gehouden had om zijne denkbepel-
den aan te bevelen, nam een bejaard predi-
kant Audemar geheeten het woord, om zijne
volle instemming met het gehoorde te betuigen,
en zijne vreugde er over te kennen te geven,
dat zijne jarenlang gekoesterde vrijzinnige be-
ginselen eindelijk bij het jonge geslacht tot
hun recht gekomen waren. Nu moet men weten
dat de predikant Audemar in Waadtland een
van de weinige vertegenwoordigers van de
moderne richting is. Dit was zeker een pijnlijk
oogenblik voor den hoogleraar Chapuis.
In zijn blad beweerde hij, dat Audemar een Ra-
tionalist was, terwijl hij eveneens zocht te be-
toogen, dat »de nieuwe onafhankelijke theo-
logie» in onderscheiding van het oude libera-
lisme, zeer positief was, schoon zij de vrijzinnige
richting met de meeste achtung wilde bejegenen.
Audemar liet zich den naam van Rationalist
niet welgevalen, daar deze aan eene uitge-
storte school van de vorige eeuw toekomt.
De nieuwe richting heeft reeds heel wat in-
gang in de Vrije Kerk van Waadtland gevon-
den. Hare pleitbezorgers munten door een
pietistisch spreken over de liefde tot Jezus uit
en daardoor worden nog veler oogen verblijd.
Maar aan de andere zijde zijn de geesten wak-
ker geschud door een geschrift van den hooge-
leraar Astié, hoogleraar bij de Vrije Kerk
van Waadtland, die een werk schreef »over
het einde der dogma's (leerstellingen)», waarin
hij beweert, dat de leer, dat Christus, vóór
Zijne verschijning op aarde bij den Vader heeft
bestaan, is: »de christelijke geloofsleer tot eene
heidensche maken» (la paganisme de la dog-
matique Chrétienne). En Astié staat niet alleen.
De meeste jonge predikanten, en zij die het
meest in aanzien zijn bij de gemeenten, volgen
den bejaarden hoogleraar van Lausanne, en
dit maakt dat de toestand der Vrije Kerk
uiterst moeilijk is.
Hoe moet nu de Synode der Vrije Kerk
naderde, hoe heviger de strijd van weersijden
gevoerd werd. Een gewezen predikant, de heer
J. Berthoud hield in Lausanne tegen de nieu-
wigheidspredikers een reeks van voordrachten,
die echter slechts door weinigen werden ge-
volgd. Men schrijft dit toe aan de aankondi-